

МНЕМОНІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ОПАНУВАННЯ ІЄРОГЛІФІЧНОЇ ПИСЕМНОСТІ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ВИВЧЕННЯ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В роботі запропоновано мнемонічний підхід до вивчення ієрогліфічних знаків китайської мови на основі фразових або графічних образів з використанням набору базових ієрогліфічних ключів, що може використовуватись при вивченні китайської мови в Інституті Конфуція ВНТУ.

Ключові слова: китайська мова, ієрогліфічне письмо, вивчення мови, Інститут Конфуція.

Abstract

The paper shares the mnemonic approach to the learning process of Chinese hieroglyph characters using phrasal or pictographic images on the basis of a set of basic hieroglyphic keys. This approach may be used while learning Chinese at the Confucius Institute of VNTU.

Keywords: Chinese language, hieroglyphic script, language learning, Confucius Institute.

Вступ

Вивчення китайської мови, а також інших мов з ієрогліфічною писемністю, включає запам'ятовування та напрацювання навичок читання й написання ієрогліфічних знаків. Метою роботи є аналіз вивчення китайської мови в Інституті Конфуція Вінницького національного технічного університету та формування рекомендацій для запам'ятовування ієрогліфів, особливо на початковому рівні.

Результати дослідження

За своєю природою ієрогліфічне письмо кардинально відрізняється від абеткової системи, так як не є фонетичним. Вивчення ієрогліфічного знаку повинно включати три взаємопов'язані складові:

- 1) запам'ятовування накреслення ієрогліфа;
- 2) вивчення його прочитання (з урахуванням тону);
- 3) засвоєння його значення.

Досвід вивчення китайської мови показує, що найважче учням дається саме графічне відтворення ієрогліфів. Тому розвиток технологій запам'ятовування написання ієрогліфів є актуальною педагогічною задачею. Водночас для підвищення ефективності навчання необхідно поєднувати вивчення накреслення ієрогліфа з його звучанням та значенням. Це дозволить задіяти моторну, зорову та вербальну пам'ять, що необхідно для найбільш ефективного оволодіння писемністю [1].

На всіх етапах вивчення китайської мови рекомендується використання мнемонічного підходу до запам'ятовування ієрогліфів. Мнемоніка – система методів, засобів, способів, методик, прийомів та правил для полегшення запам'ятовування і розширення обсягу пам'яті [2]. Для максимально ефективного застосування мнемонічних технологій, необхідно максимально привносити у них емоційну складову, а це означає, що не для всіх учнів однаково підходять усі мнемотехніки. Вони повинні бути якнайбільше персоналізовані.

Програма стандартизованого кваліфікаційного екзамену на знання китайської мови як іноземної HSK (HanYu Shuiping Kaoshi) визначає перелік ієрогліфів для кожного рівня HSK, які повинен знати учень. Проте ця програма не пропонує спеціальних методик для засвоєння ієрогліфів, хоча поступово ознайомлює з базовими елементами ієрогліфічного письма (графемами, або ключами), з яких складаються ієрогліфи [3]. Проте, як показує наш досвід і досвід колег [1], їх першочергове засвоєння значно спрощує вивчення графічного зображення ієрогліфів.

Тому для початкового рівня вивчення китайської мови (HSK 1) рекомендується звертати увагу на опанування низки найпростіших ієрогліфів, які часто зустрічаються у складі інших, складніших ієрогліфічних знаків (рис. 1). Переважно, це прості символи, які легко піддаються запам'ятовуванню, а їх засвоєння закріплюється багаторазовим письмовим відтворенням.

1	2	3	4	5	6	7	8
一	丨	丶	ノ	乙	丨	二	亠
одніиця	вертикальнй	крапка	з нахилом наліво	другий (включений знак)	вертикальнй з гачком	два	горизонтальнй з кралкою
9	10	11	12	13	14	15	16
人	儿	入	八	冂	冂	亠	儿
людина	людина, що йде	входити	вісім; ділитися	межі	дах	лід	сталик; дошки
17	18	19	20	21	22	23	24
冂	刀	力	勹	匕	匚	匚	十
вот	ніж	сила	загорнути	пертас; визначал	скриня	ховати	десять
25	26	27	28	29	30	31	32
卜	尸	厂	厶	又	口	口	土
гадати	печатся; влада	урнище; круча	арнамент; особистий	права рука; лишув	рот	обведи скриню	земля
33	34	35	36	37	38	39	40
士	夕	夕	夕	大	女	子	宀
воїн	крокувати вперед; прослухати	повільно йти; воло- чити ноги	вечір	великий	жінка	дитина; син	дах з кралкою; дах

Рисунок 1. Фрагмент таблиці ключів з академічного видання [4]

Знання, розуміння та навички написання базового набору ієрогліфічних ключів допоможе привнести змістове наповнення у складні ієрогліфи та дозволить більш ефективно засвоювати їх значення та написання. Напрацювання переліку таких ієрогліфів-ключів для кожного рівня HSK буде предметом подальшого дослідження.

Відомо, що через індивідуальні психічні особливості кожного учня (сприйняття, пам'ять, емоційний бекграунд), мнемонічні техніки для засвоєння ієрогліфічної писемності повинні бути максимально індивідуалізовані [5].

Кожен новий вивчений ієрогліф збільшує базу даних для розуміння й побудовування взаємозв'язків у китайській мові, що зрештою полегшує подальше опанування ієрогліфіки [6].

При вивченні складних ієрогліфів учні можуть створювати мнемонічні образи або фрази, які допоможуть їм запам'ятати накреслення знаку. Такий образ або фраза за можливості повинні містити:

- звучання ієрогліфа (пін'їнь);
- інформацію про тон (перший, другий, третій або четвертий);
- основне значення (переклад) слова, що позначається ієрогліфом.

Наприклад, складний для сприйняття і запам'ятовування ієрогліф 零 (нуль) легко розбивається на дві частини – верхню 雨 (дощ) і нижню 令 (зробити, спричинити, наказ). Ієрогліф «дощ» є базовим. Ієрогліф 令 формується шляхом додавання однієї риски до базового ієрогліфа 今 (сьогодні). Знаючи це, учень може вигадати власний образ або речення, яке допоможе засвоїти ієрогліф 零, на зразок «Дощ сьогодні нульовий, вода випаровується». Остання фраза («вода випаровується») вказує на тон (другий, висхідний). Спробуємо ще додати у це речення звучання ієрогліфа líng (носовий лін): «Дощ сьогодні нульовий, ЛІНиво випаровується вода». Чим яскравіша, незвичніша й цікавіша для учня буде така мнемонічна фраза, тим ефективнішим буде запам'ятовування. Тому рекомендуємо, щоб учні самі вигадували такі образи або речення, а не використовували готові, надані учителем.

Дещо відрізняється підхід з використанням візуальних образів. Проілюструємо це на прикладі ієрогліфа 在 (zài – знаходитись, перебувати), який часто використовується замість прийменників в, у, на, о (рис. 2).

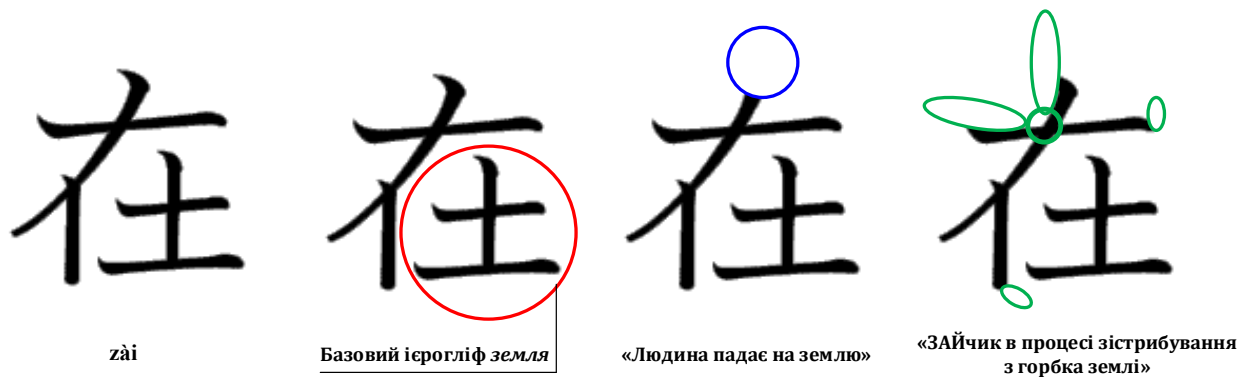

Рисунок 2. Образний підхід до запам'ятовування ієрогліфа 在

У наведеному прикладі з ієрогліфом 在 ми скористались відомим ключем 土 (земля), щоб скласти картинку-образ падаючої людини або зайчика у стрибку. При цьому падіння та зістрибування вказує на четвертий (нисхідний) тон, а «зайчик» – на звучання фонемі zài.

Таким чином, опираючись на знання базових графем-ключів, учні можуть самостійно формувати мнемонічні прийоми для запам'ятовування тих чи інших ієрогліфів. А завданням вчителя є ознайомити учнів з мнемонічними техніками та організувати вивчення ключів.

Висновки

При вивченні китайської мови важливе значення має опанування ієрогліфічного письма, яке повинно здійснюватися із паралельним засвоєнням написання, звучання та змісту ієрогліфів. Для цього доцільно застосовувати індивідуалізовані мнемонічні техніки, що базуються на знанні та вільному володінні базовим набором ієрогліфічних ключів. Мнемонічні техніки повинні знаходити максимальний емоційний відгук в учнів. Такий підхід дозволить підвищити ефективність вивчення китайського ієрогліфічного письма, особливо на початкових рівнях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лавренчук М. А. Психолого-педагогічні особливості опанування китайською ієрогліфікою. *Science, innovations and education: problems and prospects : Proceedings of X International Scientific and Practical Conference*. May 4-6, 2022. Токуо : CPN Publishing Group, 2022. P. 476–480.
2. Мнемоніка. *Словник іношомовних слів*. URL : <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Article=12330&action=show> (дата звернення 27.05.2022)
3. Standard Course HSK 1. Beijing : Language and Culture University Press, 2014. 129 p.
4. Колодко С. А. Китайсько-український словник. 80 000 слів. К. : Консультант, 2004. 1176 с.
5. Ільченко А. Р. Сучасні підходи, методи та прийоми викладання китайської мови в контексті розвитку здібностей до запам'ятовування ієрогліфів. *Сходознавство. Актуальність та перспективи : тези доповідей I Міжнародної науково-методичної конференції*. 20 березня 2020 р. – Х. : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2020. С. 61–63.
6. Сергеев М. Г., Капінос І. О., Мажара А. А. Методика вивчення ієрогліфіки, запам'ятовування та аналітичні здібності людини. *Педагогіка здоров'я : збірник наукових праць IX Всеукраїнської науково-практичної конференції*. 27-28 вересня 2019 р. Чернівці, 2019. С. 203–205.

Штофель Дмитро Хуанович — канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри біомедичної інженерії та оптико-електронних систем, декан навчально-наукового Інституту Конфуція, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: shtofel [a] vntu.edu.ua.

Матвійчук Вероніка Леонтіївна — фахівець навчально-наукового Інституту Конфуція, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: matviychukvr [a] vntu.edu.ua.

Shtofel, Dmytro Kh. — Ph.D., Associate Professor at the Department of Biomedical Engineering and Optical-Electronic Systems, Dean of Education and Scientific Confucius Institute, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia. e-mail: shtofel [a] vntu.edu.ua.

Matviichuk, Veronika L. — specialist of Education and Scientific Confucius Institute, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia. e-mail: matviychukvr [a] vntu.edu.ua.